

॥ वन्दनात्तरम् ॥

स्वदेश भक्तिनां गीतो.

प्रयोक्तृ અને પ્રકાશક,

પટેલ મંગળદાસ ઇશ્વરદાસ

સાલવીવાડ, સરસપુર-અમદાવાદ.

આવૃત્તિ પહેલી.

પ્રત ૧૦૦૦.

સંવત ૧૯૭૪.

સને ૧૯૧૮.

કિંમત ૦-૧-૦.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઇટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૭૫૨૦

વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ ર-પદેશાલિતનાં ગતનો

વિષય દ-: ૧૨૧

“ અર્પણ પત્રિકા ” ।

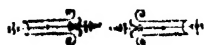
॥ વંદેમાતરમ્ ॥

આપણા દેશથી હજારો ગાઉ દૂર આવેલા પોતાના પ્રદેશનો ત્યાગ
કરી, સ્વાર્થને તિલાંજલી દઇ, અહીં આવી આપણી સાચી સેવા
કરનાર, આપણાં ખરાં દુઃખોની દાઝ જાણનાર, સેવા એજ સત્ય-ધર્મ
આ વાક્યનું યથાર્થ પાલન કરનાર, પોતાનાં તન, મન અને ધન
ભારતી માતાને અર્પણ કરી, સત્ય લડત ચલાવનાર આત્મભોગી વિરાં-
ગના દેવી એનીએસેન્ટના ચરણામ્બુજે આ લઘુ પુસ્તક અર્પી હું
કૃતાર્થ થાઉં છું,

આપનો

આરાંકિત સેવક.

પટેલ મંગળદાસ ઈશ્વરદાસ.

અનુક્રમણિકા.

---

(૧) માતૃ-વંદના

(૨) હમારી હિન્દ માતા તું.

(૩) હમારી પ્રતિજ્ઞા—

(૪) બધું આપો, બધું ત્યાગો.

(૫) સ્વદેશ.

(૬) પધારો દેશ ભક્તો હો !

(૭) શીવ સત્ય માર્ગ સીધાવતાં પાછા કદી પડશો નહિ,

(૮) શું તો શું ? મરું તો શું ?

(૯) ઉઠો ? ઉઠો !

(૧૦) અમારો હિન્દ

(૧૧) તે સ્વીકારીશું.

(૧૨) તુજને સમર્પણ.

“ਮਾਤੁਪੰਡਨਾ”

ਐ ਮਾਤੁਭੂਮਿ ਤੇਰੇ, ਧਰਥੇਯਾਂਮੇਂ ਸਿਰ ਨਮਾਓ,
ਮੈਂ ਭਜਿਤੀ ਭੇਂਟ ਅਪਨੀ, ਤੇਰੀ ਧਰਥੇਯਾਂਮੇਂ ਫਾਓ।

ਟਕ.

ਮਾਏ ਪੈ ਤੂਛੋ ਧੰਦਨ, ਭਾਤੀ ਪੈ ਤੂਛੋ ਮਾਲਾ;
ਭੁਝਾ ਪੈ ਗੀਤ ਤੂਛੋ, ਮੈਂ ਤੇਰਾ ਨਾਮ ਗਾਓ ॥ ਐ

ਭੁਝਸੇ ਸੁਪ੍ਰੰਤ ਉਪਯੋਗ, ਸ਼ੀਰਾਮ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਜੈਸੇ,
ਉਸ ਤੇਰੀ ਧੁਲਿਕੋ ਮੈਂ ਨਿਯੋ ਸ਼ੀਪ ਪੈ ਧਰਾਓ ॥ ਐ

ਮਾਨੋ ਸਮੁਦ੍ਰ ਭੁਝਕੀ ਧੁਲਿਕਾ ਪਾਨ ਕਰਕੇ
ਕਰਤਾ ਹੈ ਮਾਨ ਤੇਰੇ ਉਸ ਪੈਰਕੋ ਮਨਾਓ ॥ ਐ

ਵੇ ਦੇਸ਼ਮਾਨ ਪਾਸੇ ਧਰਕਰ ਉਤਰ ਗਏ ਸਭ,
ਯਾਰੇ ਰਹੇ ਨ ਭਾਸੇ ਧੁਲਿਕੋ ਛੀ ਐਕ ਪਾਓ ॥ ਐ

ਸੇਵਾਮੇਂ ਤੇਰੀ ਸਾਰੇ ਭੇਦਕੋ ਭੂਤ ਯਾਤ੍ਰੇ,
ਵਧ ਪੁਸ਼ਪ ਨਾਮ ਤੇਰਾ ਪ੍ਰਤਿਦਿਨ ਸੁਨ੍ਹ ਸੁਨਾਓ ॥ ਐ

ਤੇਰੇਛੀ ਕਾਮ ਆਓ, ਤੇਰਾਛੀ ਮੰਤ੍ਰ ਗਾਓ,
ਮਨ ਆਉਰ ਦੇਹ ਧੁਲਿਕੋ ਯਥਾਦਾਨ ਮੈਂ ਧਰਾਓ ॥ ਐ

ਸਰ ਰਵਿਨ੍ਦਰਨਾਥ ਟਾਗੋਰ ਪ੍ਰਸ਼ਿਤ

“ હમારી હિન્દ માતા તું ”

ગઝલ.

પરમ સુખની વિધાતા તું, અચળ યશ પ્રાપ્ત માતા તું,
હૃદયને ધર્મદાતાતું, “ હમારી હિન્દ માતા તું. ”

ચરણ પૂજી તુંને ભજતાં, જગતના દુઃખ ભયતજતાં,
સદા ભક્તિ ઉરે સજતાં, જપું મુખ “ હિન્દ માતાતું ”

મણિમુક્તા સુરતોથી, રસેલી પ્રણયતોથી,
પૂજાયેલી પ્રયતોથી, “ હમારી હિન્દ માતાતું, ”

બિચારા બાળ બહુ તારા, સહેતા કષ્ટ અસિધારા,
છતાં તારાજ રહેનારા, ગણીને હિન્દ માતાતું.

નહિ પરના થનારાએ, અધર્મેના જનારાએ,
રહી નીજ દેશ ધારાએ, ઉચરશે હિન્દ માતાતું.

ઋષી મુની દેવ ગાંધર્વો, ઉજવશે ઉન્નતિ પર્વો,
વહી મહિમા મુખે ગરવો, કહીને હિન્દ માતાતું.

શિશુ નરનારી જય કહેતાં, સહર્ષે આશિષોં દેતાં
વધાવી વાર્ષણાં લેતાં, સમરતાં હિન્દ માતાતું.

ગુણી ગુરુ વિપ્ર કે યાત્રી, ખરા જે દેશ અભિમાની,
ગણી આ અંદગી ધાત્રી, બજે છે હિન્દ માતાતું.

શુધ્ધી દુજ નામના ખોલો, હિન્દુની હર્ષની ઓળો,
હૃદયપટ આ થતો પહેળો, કહેતાં હિન્દ માતાનું,
અવાતાં મા ! તમારાં ગીત હૃદયમાં જે વહેછે પ્રીત,
કહું તે શબ્દમાં શી રીત ? “ વહું હિન્દ માતાનું ” અચાત.

પધારો ! દેશ ભક્તોહો !

ગઝલ.

પધારો ! દેશ ભક્તોહો ! વધાવું એહનાં ઝરણે,
ઉઠાવ્યા દેશના ઝંડા, મૂકી શીર માતના શરણે.
તબ્યા વૈભવ તજી મોળે, મજેદારી હુંટાવી છે,
અને ગરદન ઝુકાવી છે. સદાનીજ દેશને માટે.
પધારો ! વીર માતાના, વીરા સંતાન દેશીઓ,
ખિરાદર હો ! ખિરાળેને, હૃદયના પ્રેમ પાથરણે.
સુતેલા દેશના સીંહો, જગાડ્યા વીર ગર્જનથી,
પઢાવ્યા સંપના સૂત્રો, ન'વાડ્યાં શૌર્યનાં ઝરણે,
ધરેધર દેશની ગીતા, પઢાવી પ્રેમથી પુરી.
પછીથી હસ્ત ફેરાવ્યા, તહમે આ ‘ હોમરૂલ ’ વીણે.
કિતાબો શૌર્યની ખોલી, સદા જ્ય માતની ખોલી,
વિષમ દુઃખો સહ્યાં તોએ, નથી ખીંટા જરી મરણે.
અમારા દેશ દરબારે, સુડંકા દેશીના વાગે,
જુઓ નિજ દેશને માટે, ગુમાવે ગરદનો તરણે !!!
રહો, આખાદ એ ભક્તો અને અમ ભારતી માતા,
વઢો સૌ દેશીઓ શુરા ! વન્દેમાતરમ.” પ્રેમે.

“હમારી પ્રતિજ્ઞા”

હમ લૂખે દુકડે ખાયેંજે, ભારતપર વારે જાયેંજે,
 હમ મુખે ચને ચવાયેંજે, ભારતકી ખાત ખનાયેંજે;
 હમ નંજે ઉમર વિતાયેંજે ભારત પર જન મિટાયેંજે.
 સોલોં પર દોડે જાયેંજે, કાંટાકો રાખ ખનાયેંજે;
 હમ ધર ધર ધકકે ખાયેંજે, આનંદકી ઝલક દિખાયેંજે,
 હમ વિષયોંસે મુઠ છોડેંજે, સર સખ પાપોંકા ફોડેંજે;

સ્વામી હામતીર્થ.

બધું આપો, બધું ત્યાગો !!

ગઝલ.

રિખાતા હિન્ને માટે, બધું આપો બધું ત્યાગો;
 પ્રભા-ઉષા વિકાસે છે, નયન ખોલી હવે જગો.
 બિખારી દેશ બન્ધુડાં, જુખે મરતા ઉગારોને,
 થઇને અત્રના દાતા, દુઃખીના દર્દને ભાંજો.
 શકીરો દેશના સાચા, ફકીરીને જગાવીને;
 જગે ફરતા દિનાનાને, વધાવાને હવે જગો.

બની બિહુક દેશીઓ, પ્રભુ દરબારમાં આજે;
 સુખેથી દેશને માટે મગાએ તેટલું માગો.
 સકળ આ હિન્દ છે મહારો, હમારો પ્રાણથી પ્યારો,
 પદોએ સૂત્ર સ્વપ્નામાં બસે ઊઘો બસે જગો.

‘ સ્વદેશ ’

ગઝલ.

મરીજ દેશપર મરજ. ઇવન અર્પી બધુ ત્હારું,
 મુકીદે બાવના ખોટી, હવે ત્હારું અને મ્હારું
 કહેજે આપણું પ્યારા, નથી થાતું કદી ત્હારું
 કર્યું મ્હારું અને ત્હારું, નથી થાતું કદી પ્યારું.
 પ્રીતિની દોરથી બાંધી, હૃદય એક એકમાં સાંધી,
 બનાવા દેશ મસ્તાની, પીએને શૌર્યનો દારૂ.
 કળના હાથને ઝાલી, ન ખેસી તું કદી રહે તો,
 ન ઠેલી નહાવ ત્યાં દેતો, કર્યો જ કાર્ય તું ત્હારું.
 નથી જેણે ધરી દીસે, જરી નીજ દેશની દાઓ,
 પડે જ્યાં પાય એનો ત્યાં, ભુમીને દર્દિતું ધારું.

સ્વદેશી દાઝ જેને છે, અધે નિજ દેશને જુએ,
 દરદીનાં આસુડાં હુંછે, જીવન છે એજ ખડુ મારું.
 જનેતાનાં દીપાવોને, પાધેલાં દૂધ દેશીઓ,
 ઉગારો દેશને ખન્ધુ, તરીને દુઃખનો સિંધુ.

“ પાછા કદિ પડવું નહિ.”

હરિગીત.

આકાશપદ કુટી પડે ચકચૂર પૃથ્વીતળ કરે,
 આજે જ મૃત્યુ થાય કે સો વર્ષ જીવ્યાનું ઠરે;
 લક્ષ્મી વડે ધનવન્ત હો કે દમડી પાસ ન હો કંઈ,
 શિવ સત્યમાર્ગ સિધાવતાં પાછા કદી પડશો નહિ.
 નિજભાવ રાખી બિતરમાં દુર્જન બલે નિંદા કરે,
 મહદાત્મજન મહિ ઉપરે કે સ્વર્ગમાં સ્તુતિ ઉચરે;
 જડ બ્યક્તિની ખીંચાણુ એ નિર્લેપ નરમાં ક્યાં રહી,
 શિવ-સત્યમાર્ગ સિધાવતાં પાછા કદિ પડશો નહિ.

સંબંધીઓ સંબંધ નીજ ત્યાગી બલે દુશ્મન હરે,
 બહુ બહુ વિપત્તિ આપીને મગરર થઈ છોને હરે;
 અનબોધ, વજ્ર સમાન સત્સુખ સ્વાત્મની ધ્રુવો મૃદિ,
 શિવ સત્યમાર્ગ સિધાવતાં પાછા કદી પડશે નહિ.

(સત્ય વિજય)

ચોક્કસ ફેરફારથી.

જીવું તો શું મરું તો શું ?

કરું ના કોઈનું સારું જીવું તો શું ? મરું તો શું ?
 હઉં ના ઋણુ જે માંડું જીવું તો શું ? મરું તો શું ?
 બળેલા કોઈ હૈયાને કરું ના શાન્ત જે કોદિ,
 ન ખેડું અશ્રુ તે માટે જીવું તો શું ? મરું તો શું ?
 દુઃખીની દાઝ ના જાણું અકેસો મોજ હું માણું,
 ભરી જે પેટ હું માંડું જીવું તો શું ? મરું તો શું ?
 ખીલાવી ના બધી શક્તિ દમી આત્મા સદા મારો,
 વિપયનો જે બનું કીડો જીવું તો શું ? મરું તો શું ?

નહાં સાં જાણ્યાની મળી શક્તિ મને છે ને,
 છતાં જો ના, કરું સાં જીવું તો શું ? મરું તો શું ?
 સુધારક જો ગણાવાતે હઉં હું જ્ઞાન ખીજને,
 જનું ના 'આત્મ સુધારક', જીવું તો શું ? મરું તો શું ?

“આદર્શ જીવન” ઉપરથી.

‘અમારો હિન્દ.’

હરિગીત.

આકાશ ને ઉદધિ સમાં, અંતર અમારાં હિન્દનાં,
 ઉદાર ને ભાવી હતાં, છે ને હજી હોશે નવાં;
 ત્રિલોક-રંગભૂમી મહીં જે પાડે હા ! ભજવી રહ્યો,
 પ્રત્યેક સ્થિતિનું પદ્મપદ, શુભ ગાન તે માર્ગ રહ્યો.
 કોઈ દશાથી તે નથી હાર્યો, કદાપિ ન હારશે,
 લૂંટયો જ્યાં પરદેશીએ, લૂંટાય છે હજી લૂંટશે;
 સ્વાનન્દમાં સરદાર છે, આ હિન્દ મારો સર્વદા,
 પર સુખને માટે પરાયણ, ઝીંદગી કરતો અદા;

આ હિન્દ તો ઉપકારનું છે, માત્ર અક્ષય ભૂમહી,
 અક્ષય અગારા દેશી વીરો, કિર્તી અક્ષય છે વળી.
 અક્ષય અમોને રાખજો, ઉપકારી બુદ્ધિ આપજો,
 દુઃખીઆં તણાં દુઃખ ટાળવા, આ હિન્દને ત્યાં દોરજો.
 ગણના નથી દુઃખની જરી, સુખની નથી પરવા જરી,
 ઝરણાં વહે છે હિન્દના, અન્તરમહી ઉપકારના—
 આ હિન્દની કિર્તી હવે દશ દિશમાં ગાજી રહી,
 ડંકા વગાડે દેશમાં પરદેશમાં પડ્યા કરી;
 પાવન કરે ગંગા વહીને પાદશુચી હિન્દના,
 છે ધન્ય, માતા ! ધન્ય ! તુજને જનહવી આવી વણાં.
 આવી શુચિ સરિતા વહી જે હિન્દ-ચણાંમ્યુજ ધુવે,
 તેવા માતૃશ્રી હિન્દને હરદેશીઓ હર્ષે નમે.
 છે વીરામાતા હિન્દ તેના બાળ પણ વીરા થશે,
 જે હરદેશને ધ્રુજવશે 'જય' માતનો ગગડાવશે;
 પદામ્યુજે સૌ દેશીઓ, એ દૈવી માતાને નમે,
 નીજ દેશની ચઢતી કરી સ્વાનન્દમાં દેશી !! ધૂમો.

તે સ્વીકારીશું !!

ગાઝલ.

કહો જે કાર્ય કરવાનું, સુખેથી તે સ્વીકારીશું,
 દુઃખી હૈમાં થઈશું તો દુઃખી આ જાત માનીશું.
 જનમથી સુખ એ સાથી રહ્યો છે દુઃખને બાજી,
 પ્રભુ ! તો સી પછી પરવા, કહેલું કાર્ય માંડીશું;
 કળના હાથમાં આપી જીવનદોરી સુંવાળી આ,
 સનમના રાહને પળવા, જીગરથી હા ! સ્વીકારીશું,
 બનાશે દેશ હીતસ્વી, બનીશું ? જનથી પ્યારા,
 દગાતી હિન્દ દર્દેથી, બની મસ્તાન તારીશું;
 બીજના હિતને માટે થશે તેવું કરી લેશું.
 હૃદય ત્યાં સર્વ અર્પિને અમે ત્યાં સુખ માનીશું,
 જવાશે ભક્તિના રાહે, જઈશું રાખ ઘોળાને,
 મળે જે વિષ ઘોળાને, પીવા આનંદ માનીશું.
 અમારા સ્વાર્થની પરવા, અમેને છે નહિ જહાલા,
 સુખી થાશું દુઃખી થાશું તથાપિ તે સ્વીકારીશું !!

‘ તુજને સમર્પણ. ’

હરિગીત.

તુજને નમન માફ સદાને છે સમર્પણ આ બધું.
 દરરોજ ઉઠી પ્રભાતમાં આ ચરણ ધુળી શીર ધરું,
 હું પ્રેમ-શૌર્યાકિત ધ્વજ કરમાં ગ્રહી પદમાં ભરું.
 નીર, ઘેર નિદ્રામાં પડેલાં સિંહ બાળ જગાડું હું,
 આ દેશના દેશી વીરાને દેશ પ્રેમ ભણાવશું.
 નિજ દેશને ઉન્નત કરી ઉન્નત પન્થ બતાવશું,
 રાષ્ટ્રિય-યજ્ઞ દેહની આહુતી આ તૈયાર છે !!!
 ગરદન ગુલાવી માતૃ-ભૂમી ! તુજ પર કપાવશું.
 ઉઠ ! વીર બન્ધુ ! દેશ ખાતર કર સમર્પણ અંદગી,
 જીવતો જગે તું જ્યાં લગી કરીલે કરાએ તેટલું.
 તુજને શરણ આ હિન્દ માતા ! માવડી મુજ બન્ધુડાં
 છે રક્ત વહેતું પૂર્વજોનું કાર્ય આદરશું રૂડાં

મદદ કરો !

મદદ કરો !

મદદ કરો !

અંગ્રેજી તથા ગુજરાતી.

મફત.

રાત્રિશાળા-સરસપુર

સર્વે ગૃહસ્થોને વિનાંતિ કરવામાં આવે છે કે અને સરસપુર એક રાત્રિશાળા ખોલવામાં આવે છે અને ગરીબ છોકરાઓને પુસ્તક પૂરા પાડવામાં આવી છે. આ રાત્રિશાળાને મદદની ઘણી જરૂર છે. માટે દરેક દાનવીર ગૃહસ્થે આ મફત રાત્રિશાળાને મદદ કરવ જોઈએ. પોતાના દેશના છોકરા સુધરશે તથા કેળવણી તે આપણે પણ તેમાં લાભ રહેલ છે માટે દરેક ગૃહસ્થે આવી સંસ્થાને હૃદયન જીવ્સાથી મદદ કરવી તે તેમની ફરજ છે, એમ સમજી દરેક રીતે મદદ કરવી ને કરાવવી. જીજ્ઞ દાન પણ આમાર સહીત સ્વીકારવામાં આવશે ને તે સાથે તે ગૃહસ્થનું નામ પણ વાર્ષિક રીપોર્ટમાં દાખલ કરવામાં આવશે.

વધુ વિગત માટે રાત્રિશાળાના સેક્રેટરીને લખો યા મળો.

સરસપુર-અમદાવાદ.

